

SANAL DUYULAR

M.Tınaz Titiz

Görme, işitme, dokunma, tat ve koku almadan ibaret beş duyu, insanların çevrelerini algılamadaki sınırları sayılır. Bunlara bir ad takıp, bunlardan bir veya birkaçının, zihinsel yorumlamayla birleşerek oluşturdukları "sanal duyular"dan ayırmak gerekir.

Örneğin, bir yiyeceği tat alma duyu organıyla algılayan kişide uyanan iki türlü duygu vardır: birisi tamamen fiziksel ve kimyasal uyarı, diğeri ise lezzet duygusu!

Lezzet duygusu, yalnız tat alma duygusu ile değil, kişinin belleğinde yerleşmiş bulunan kimi örneklerle yeni algılanan fiziki ve kimyasal olgunun karşılaştırılmasından doğar. Dolayısıyla, eğer bellekteki eski bilgi olmasaydı, lezzet denilen duygudan söz etmek de mümkün olmayacaktı.

Buradan yola çıkarak, adına "temel duyular" denilebilecek beş duyudan başka, belki binlerce "sanal duyu" nun varlığı sonucuna varılacaktır.

Önünden bir günde yüzlerce kişi geçen bir güvenlik görevlisinde zamanla oluşan kuşkulu kişileri ayırabilme duygusu; hergün sabahtan akşama kadar fabrikada üretilen şarapları tadan degustatörde oluşan şarabın karakteristik özelliklerini bir tadışta söyleyebilme duygusu; dükkanına giren çok sayıda müşteriden hangisinin alıcı hangisinin bakıcı olduğunu anlayan dükkan sahibinde oluşan duyu ve daha binlercesi, hep "sanal duyular" sınıfına girmektedir.

Doğaldır ki, sanal duyular her zaman sağlıklı biçimde oluşmaz, zaman zaman yanlış bilgiler, yanlış yorumlar gibi nedenlerle yanlış, hatta tehlikeli biçimlerde de oluşabilir.

Eğitim denilen sürece bir anlamda, "sanal duyu geliştirme süreci" demek doğru olur.

A.N. Whitehead'in , "*eğitim, edinilecek bilgilerin yaşam içinde kullanılması sanatının kazanılmasıdır*" tanımını, "*eğitim, ek duyular geliştirme ve onlar yoluyla çevremizi daha çok boyutla algılayabilme becerisinin kazanılmasıdır*" şeklinde yorumlamak mümkündür.

Ezbere dayalı "öğretme" sistemi, temel duyulara ek sanal duyular geliştirebilmenin karşısındaki en önemli engellerden birisidir.

Bir sanal duyu geliştirmenin başlıca yolu, çok gözlem yapmak, bunları karşılaştırarak, bellek içinde gözlemlerin yer aldığı bir sanal veri-tabanı oluşturmaktır

Ezbere dayalı öğretim sistemi, gözleme kapalı olduğu için, sanal duyu üretebilmenin ana malzemesi bulunamaz duruma gelmektedir.

İnsan ömrünü, hastalıklara çareler geliştirerek uzatmanın dışında bir yol henüz bulunmamıştır. Bu yolla da uzayan ömür, bir yüzyıl içinde yaklaşık iki katına çıkmıştır. Önümüzdeki yüzyıl içinde bu artışın hızı azalacak ve sonuçta belli bir sınırdaki kalacaktır.

Sanal duyular ise aynı mekanik zaman süresi içinde algılanabilecek boyut sayısını artırır, ya da bir başka deyişle zaman akış hızını azaltır. Yani ömrü uzatmış olur. Bu yolla elde edilecek zamanın sınırını ise ilaçlar ve doktorlar değil, ne kadar sanal duyu geliştirilebildiği belirleyecektir.

Cuma, 06 Eylül 1996

3333333333333333
